

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi perusopetuslain 11 §:n, lukiolain 7 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 ja 17 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perusopetuslakia, lukiolakia ja ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia.

Perusopetuksessa ehdotetaan kaikille oppilaille yhteiseksi oppiaineeksi lisättäväksi terveystieto. Kansalaistaito ehdotetaan poistettavaksi oppiaineluettelosta. Lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa liikuntaa ja

terveystietoa ehdotetaan opetettavaksi erillisinä oppiaineina.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Perusopetuksessa terveystietoa alettaisiin opettaa erillisenä oppiaineena valtioneuvoston asetuksessa määrättyinä ajankohtana.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Perusopetus

Nykytila

Perusopetuksen kahdeksannen ja yhdeksannen vuosiluokan oppilaiden terveydentilaa on tutkittu laajasti vuosittain vuodesta 1996 alkaen. Uusimman tänä syksynä julkistetun kouluterveystudkimuksen mukaan oppilaiden erilainen oireilu on lisääntynyt. Muun muassa niska- ja hartiakivut, väsymys tai heikotus, yöherääminen ja nukahtamisvaikeudet sekä vaikea tai keskivaikea masennus on kasvanut tutkimuksen piirissä olleiden oppilaiden keskuudessa. Erityisesti väsymysoireet ovat lisääntyneet. Oireisuuden ohella lisääntyivät myös sairauspoissaolot ja jossain määrin myös lääkärin määräämiä lääkkeitä

käyttävien osuudet. Oireiden lisääntymisen selityksiksi tutkimuksessa nousivat esille niin kotiin, vapaa-aikaan kuin koulutyöhönkin liittyvät tekijät. Kotiin liittyviä tekijöitä ovat muun muassa vanhempien nuoriin kohdistaman valvonnan löystyminen sekä nuorten myöhään valvominen. Vapaa-aikaan liittyviä tekijöitä olivat muun muassa lisääntynyt päihdyttävien aineiden käyttö ja niihin liittyvä epäsäännöllinen elämänrytmi. Yhtenä koulutyöhön liittyvänä syynä tutkimuksessa todetaan, että nuori ei saa koulussa tietoja ja taitoja, miten itseään tulisi huoltaa.

Perusopetuksessa ei ole erillistä oppiainetta, jossa käsitellään ihmisen terveyteen ja terveyden edistämiseen liittyviä asioita. Peruskoulun tuntijaosta annetun valtioneuvoston päätöksen (834/1993) 2 §:n mukaan yläasteella liikuntaan varatuilla tunneilla opetetaan myös terveystietoa. Opetushallituksen antamiin peruskoulun opetussuunnitel-

man perusteihin (1994) sisältyy terveystietoon ja terveyden edistämiseen kuuluvaa oppiainesta liikunnan lisäksi biologian, kotitalouden sekä ympäristö- ja luonnontieto-oppiainekokoisuuden opetukseen. Lisäksi ohjeellisiksi tarkoitettuihin terveystietoon ja perhekasvatukseen aihekokonaisuuksiin sisältyy mainittua oppiainesta. Muuta terveyden edistämisen ja yleisen kansalaiskasvatukseen oppiainesta sisältyy yleensä yhdeksänellä vuosiluokalla opetettavaan yhteiskuntaoppiin sekä kuluttaja-, liikenne-, yrittäjyys- ja tapakasvatukseen aihekokonaisuuksiin.

Vuoden 1999 alussa voimaan tulleen perusopetuslain (628/1998) 11 §:n oppiaineluettelossa on yhtenä oppiaineena mainittu kansalaistaito. Kansalaistaitoa ei opeteta erillisenä oppiaineena, vaan siihen kuuluvia asioita sisältyy vuosiluokilla 1—6 ympäristö ja luonnontieto -oppiainekokoaisuuteen. Yläasteen tuntijaossa kansalaistaitoa ei ole mainittu.

Terveystieto ja terveystietokasvatusta, turvallisuustaidot ja -valmiudet sekä yleiset yhteiskunnassa toimimisen ja elämänhallinnan kannalta tärkeät tiedot ja taidot ovat jääneet perusopetuksessa liian vähälle huomiolle. Mainittujen aihealueiden opetus osana liikunnan opetusta ja aihekokonaisuuksina, osana eri aineiden opetusta on käytännössä monesti puutteellista, eikä opetukselle asetettuja tavoitteita aina saavuteta. Tätä voidaan pitää merkittävänä epäkohtana, koska mainitut tiedot ja taidot muodostavat perusopetuksen tavoitteeksi asetetun eettisesti vastuukykyisen yhteiskunnan jäsenyyden saavuttamisen ja yleisen elämänhallinnan perustan. Opetuksella voidaan myös osaltaan estää syrjäytymistä. Kokoamalla opetus selkeämpiin kokonaisuuksiin ja määrittelemällä opetuksen tavoitteet valtakunnallisesti nykyistä täsmällisemmin opetusta voitaisiin tehostaa.

Tutkimusten mukaan kouluttautumisella on myönteinen vaikutus ihmisen terveyteen. Terveystiedon opetus osana perusopetusta tavoittaa lähes koko ikäluokan ja opetusta tehostamalla voidaan vaikuttaa yleiseen kansanterveyteen.

Muutosehdotus

Terveystiedon aseman selkeyttämiseksi ja

parantamiseksi ehdotetaan perusopetuslain 11 §:n 1 momenttia muutettavaksi niin, että kaikille perusopetuksen oppilaille yhteisenä aineena alettaisiin opettaa terveystietoa. Kansalaistaito poistettaisiin samalla oppiaineluettelosta.

Terveystiedon opetuksen tavoitteena olisi, että oppilaat oppivat terveystietoja ja -taitoja sekä terveyttä edistäviä asenteita. Terveystiedon tavoitteena olisi myös lisätä oppilaiden valmiuksia pohtia terveyteen ja sairauksiin liittyviä arvo- ja arvostuskysymyksiä sekä edistää valmiuksia kriittisesti arvioida yhteiskunnan terveystietoon liittyviä ilmiöitä.

Terveystiedon opetus jakaantuisi kolmeen osa-alueeseen: varsinaiseen terveystietoon ja terveyden edistämiseen, sosiaalisten taitojen ja yleisten elämänhallintataitojen kehittämiseen sekä turvallisuustaitojen ja -valmiuksien saavuttamiseen. Tarkoituksena on, että terveyteen liittyvät asiat muodostaisivat keskeisen osan terveystiedon opetuksesta. Tavoitteena olisi tukea ihmisen kasvua ja kehitystä sekä antaa valmiuksia kehittää yksilön ja ympäristön vuorovaikutusta. Terveystiedon opetuksen tavoitteena olisi edistää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja hyvinvointia. Terveystiedon keskeisinä sisältöalueina olisivat ihmisen kasvu, kehitys ja vanheneminen, seksuaalinen terveys, mielenterveys, ravinto ja terveys, liikunta ja terveys, päihde- ja vaikutusaineet (tupakka, alkoholi, huumeet, lääkkeet), uni ja lepo, henkilökohtainen hygienia, terveyden kannalta olennaiset turvallisuustaidot ja ensiapu, ympäristö- ja työterveys, sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut, yleisimmät sairaudet ja niiden ehkäisy, psykosomaattiset oireet ja niiden tunnistaminen ja tulkitseminen sekä itsehoitovalmiudet terveyden edistämässä ja sairauksien hoidossa. Terveystiedon keskeiset tavoitteet määriteltäisiin tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa. Liikunnan opetuksen osalta tulisi opetussuunnitelman perusteita tarkistaa, kun terveystietokasvatuksesta vapautuva lisäaika voitaisiin käyttää muuhun liikunnan opetukseen.

Oppilaiden terveyden ja hyvän itsetunnon kannalta merkittävää on myös, että koulu tarjoaa oppilaille turvallisen opiskeluympäristön. Oppilaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön on säädetty perusopetuslain

29 §:ssä. Turvalliseen opiskeluympäristöön kuuluu niin opetustilojen ja -välineiden turvallisuus ja terveellisyys kuin myös oppilaiden oikeus häiriöttömään opiskeluun. Koululla on velvollisuus puuttua eri tavoin muun muassa koulussa mahdollisesti esiintyvään kiusaamiseen. Terveystiedon opetuksessa olisi tarkoitus käsitellä eri tavoin myös opiskeluympäristön turvallisuuteen liittyviä asioita.

Terveystiedolle asetettavien tavoitteiden saavuttamiseksi terveystiedon opetukselle varattaisiin tuntijaossa riittävä määrä tunteja. Muiden oppiaineiden opetukseen varattujen tuntien vähimmäismäärää ei kuitenkaan alennettaisi eikä oppilaille annettavan opetuksen vähimmäistuntimäärää nostettaisi, vaan terveystiedon tunnit saataisiin valinnaisuuden määrää vähentämällä. Tarkoituksena olisi, että terveystietoa opetettaisiin perusopetuksen aikana yhteensä noin seitsemän vuosiviikkotuntia, mikä tarkoittaa noin 260 oppituntia. Vuosiluokilla 7—9 terveystietoon varattaisiin kolme vuosiviikkotuntia. Vuosiluokilla 1—6 ainakin osa terveystiedon opetuksesta voitaisiin antaa osana eri aineiden opetusta, eikä terveystiedolle tältä osin välttämättä osoitettaisi omia tunteja. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt määriteltäisiin opetussuunnitelman perusteissa koko perusopetuksen osalta nykyistä täsmällisemmin ja, toisin kuin nykyisten aihekokonaisuuksien osalta, opetuksen toteuttaminen ei olisi enää opetuksen järjestäjän harkinnassa.

Valtioneuvoston joulukuussa 1999 hyväksymän vuosia 1999—2004 koskevan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan peruskoulun tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet uudistetaan. Peruskoulun uusittu opetussuunnitelma otetaan käyttöön esiopetuksen toimeenpanon jälkeen asteittain lukuvuodesta 2002—2003 alkaen. Terveystiedon opetukseen varattavien tuntien määrä säädettäisiin tarkemmin osana uutta perusopetuksen tuntijakoa. Tuntijaon kokonaisuudistuksen yhteydessä voidaan harkita myös muiden oppiaineiden tuntimäärien mahdollista muuttamista.

Terveystiedon opettajalta edellytettäisiin saman laajuiset ja -tasoiset oppiaineen hallintaa ja pedagogista kelpoisuutta osoittavat opinnot kuin muissakin perusopetuksen op-

piaineissa vaaditaan. Opetustoimen kelpoisuusvaatimuksista annettua asetusta olisi tarkoitus muuttaa siten, että aineenhallinnan osalta terveystiedon aineenopetusta olisi kelpoinen antamaan henkilö, joka on suorittanut terveystieteissä aineenopettajakoulutukseen kuuluvat vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettavan aineen opinnot. Lisäksi terveystietoa olisi kelpoinen opettamaan sellainen henkilö, joka on kelpoinen opettamaan perusopetuksessa biologiaa, yhteiskuntaoppia, liikuntaa tai kotitaloutta taikka mahdollisesti muuta asetuksessa mainittavaa terveystiedon opettamiseen valmiuksia antavaa ainetta ja joka toimii mainittujen aineiden opettajana uudistuksen voimaan tullessa. Luokanopettaja olisi kelpoinen antamaan luokanopetuksena järjestettävää terveystiedon opetusta.

Koulut voisivat käyttää terveystiedon opetuksen tehostamisessa tukena kouluterveydenhuollon henkilöstöä sekä terveysasioiden parissa työskenteleviä kansalaisjärjestöjä.

Opettajille järjestettäisiin viiden vuoden ajan uudistuksen voimaantulosta täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutus olisi laajuudeltaan noin viisi opintoviikkoa ja se olisi osallistujille maksutonta.

Opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisten opetussuunnitelmien valmistelua ja hyväksymistä sekä tarvittavan oppimateriaalin valmistamista varten varattaisiin riittävä siirtymäaika. Uudistuksen voimaan tulosta määrättäisiin peruskoulun tuntijaosta annettavassa asetuksessa. Tavoitteena olisi, että terveystietoa alettaisiin opettaa uusien opetussuunnitelmien mukaan lukuvuodesta 2002—2003 alkaen vuosiluokilla 1—6 ja vuosiluokilla 7—9 opetuksen järjestäjän päättämältä vuosiluokalta ja opetusta laajennettaisiin vuosittain yksi vuosiluokka kerrallaan.

1.1. Lukio ja ammatillinen peruskoulu-tus

Nykytila

Lukiolain (629/1998) 7 §:ssä säädetään lukion oppimäärään laajuudesta ja lukiossa opettavista aineista ja aineryhmistä. Pykälän 2 momentin mukaan lukion oppimäärä sisältää äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä, matemaattis-

luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, uskontoa tai elämäntietoa, liikuntaa ja terveystietoa sekä taito- ja taideaineiden opintoja. Lukiossa opetettavien aineiden nimet ja opintojen määrä säädetään tarkemmin lukiolain 10 §:n nojalla annettavassa valtioneuvoston päätöksessä lukiokoulutuksen yleisistä tavoitteista sekä opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä opinto-ohjaukseen (tuntijako). Lukiolain 41 §:n 1 momentin mukaan lukiolailla kumottujen lakien nojalla lukion ja aikuislukion tuntijaosta annetut päätökset (835/1993 ja 873/1994) jäävät voimaan siihen saakka, kunnes uuden lukiolain nojalla toisin päätetään. Valtioneuvosto ei ole eräitä vähäisiä muutoksia lukuun ottamatta vielä muuttanut mainittuja tuntijakopäätöksiä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 12 §:ssä säädetään ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien tutkintoja laajuudesta ja sisällöistä. Pykälän 2 momentin mukaan tutkinto sisältää, sen mukaan kuin opetussuunnitelmassa määrätään, ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssäoppimista sekä ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä äidinkielen, toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, liikuntaa ja terveystietoa, taito- ja taideaineiden opintoja sekä opinto-ohjausta. Yhteisistä opinnoista ja niiden laajuudesta säädetään tarkemmin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 §:n 1 momentin ja 13 §:n 1 momentin nojalla tutkintojen rakenteesta ja yhteisistä opinnoista ammatillisessa peruskoulutuksessa helmikuussa 1999 annetussa valtioneuvoston päätöksessä (2137/1999). Oppisopimuskoulutusta koskevan 17 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä, mitä 12 §:ssä säädetään, oppisopimuskoulutukseen ei sisälly pakollisia liikunnan ja terveystiedon eikä taito- ja taideaineiden opintoja.

Hallituksen esityksessä koulutusta koskeksi lainsäädännöksi (HE 86/1997 vp) lukiolain 7 §:n oppiaineita ja aineryhmiä sekä ammatillista koulutusta koskevan lain 12 §:n yhteisiä opintoja koskevassa luettelossa ei mainittu erikseen liikuntaa ja terveystietoa,

vaan ne sisältyivät taito- ja taideaineiden opintojen aineryhmään. Lukion osalta oppiaineiden nimet oli tarkoitus mainita valtioneuvoston tuntijakopäätöksessä entiseen tapaan kahtena eri oppiaineena. Eduskunnan sivistysvaltiokunta käsittelee mietinnössään (SiVM 3/1998 vp.) hallituksen esityksestä koulutusta koskeväksi lainsäädännöksi laajasti liikunnan ja terveystiedon opetusta. Valiokunta totesi muun ohella, että terveystietoon ja liikuntaan on kiinnitettävä huomiota. Sen vuoksi valtiokunta lisäsi liikunnan ja terveystiedon lukiolain 7 §:n 2 momentissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momentissa mainittujen aineiden luetteloon. Eduskunta hyväksyi sittemmin lukiolain ja ammatillista koulutusta koskevan lain sivistysvaltiokunnan esittämässä muodossa. Eduskunta hyväksyi myös lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että liikunnan ja terveystiedon opetusta kehitetään siten, että oppiaineet jaksotetaan läpi koko lukiokoulutuksen. Tavoitteena on vahvistaa terveitä elämäntapoja ja liikuntaharrastusta.

Opetushallinnossa lukiolain 7 §:ää on tulkittu niin, että liikunta ja terveystieto on kaksiosaisesta nimestään huolimatta yksi opetettava aine. Tämän mukaisesti on valmisteltu lukiolain nojalla annettu lukioasetus (810/1998), opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu asetus (986/1998), aikuislukion tuntijaosta annetun päätöksen 3 §:n muuttamisesta annettu opetusministeriön päätös (1203/1998) sekä maaliskuussa 1999 annettu opetushallituksen päätös nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opiskelijan arvioinnin perusteista 1999. Koska aikaisempaa valtioneuvoston päätöstä lukion tuntijaosta ei ole oppiaineluetteloon osalta vielä muutettu, liikuntaa ja terveystietoa voidaan lukiolain 41 §:n 1 momentin siirtämäsäännöksen ja sen nojalla vielä sovellettavan lukion tuntijakopäätökset mukaan pitää kuitenkin kahtena eri oppiaineena, kunnes tuntijakopäätöstä tältä osin muutetaan. Mainittu lukiokoulutuksen opiskelijan arvioinnin perusteista annetun päätöksen mukaan liikunta ja terveystieto ja yksi oppiaine, samoin kuin äidinkieli ja kirjallisuus. Niistä sekä historiasta ja yhteiskuntaopista annetaan vain yksi arvosana. Uudet arvioinnin perusteet tulivat voimaan elokuun 1999 alusta. Sitä en-

nen opintonsa aloittaneisiin sovelletaan kuitenkin päätöksen voimaan tullessa käytössä olleen opetussuunnitelman määräyksiä opinnoissa etenemisestä-, oppiaineen oppimäärästä ja sen arvosanan määräytymisestä sekä lukion oppimäärän muodostumisesta.

Nykyiset lukion liikunnan ja terveystiedon opetusta ja arviointia koskevat säännökset ovat osittain tutkinnanvaraisia varsinkin siirtymäkautta koskevilta osiltaan. Lukiokoulutuksen järjestäjille on ollut epäselvää, tulisiko opiskelijan suoritukset arvioida yhdellä numerolla tai suoritusmerkinnällä. Toisaalta on perustellusti esitetty, ettei liikuntaa ja terveystietoa voida sisällöllisesti pitää yhtenä oppiaineena. Liikunta kuuluu taitoaineisiin, ja sen tavoitteena on muun muassa, että opiskelija ymmärtää elämäntapojen liikunnan merkityksen oman terveytensä, opiskeluyhteytensä ja työkykynsä yhtenä keskeisenä tekijänä ja omaksuu liikunnallisen elämäntavan, osaa tarkkailla, kehittää ja ylläpitää omaa fyysistä ja psyykkistä toimintakykyään ja hyvinvointiaan sekä tutustuu lukion aikana moniin eri lajeihin, hänen liikuntataitonsa kehittyvät edelleen ja hän löytää oman lajinsa ja tapansa harrastaa liikuntaa. Terveystieto on puolestaan pikemminkin reaaliaine ja sen tavoitteena on, että opiskelija arvostaa terveyttä ja tuntee elämäntapojen ja terveyden väliset yhteydet, ymmärtää ihmisen terveyden riippuvuuden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä ja pyrkii terveyden edistämiseen, omaksuu arkikäytännöt ja elämäntavat, jotka vastaavat opiskelun ja työelämän vaatimuksia, ja tuntee maamme terveydenhuoltojärjestelmän sekä osaa käyttää sitä tarkoituksenmukaisesti.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa liikunta ja terveystieto oli lain voimaan tullessa yhtenä oppiaineena, jonka laajuus oli kaikille yhteisenä yksi opintoviikko. Mainitulla valtioneuvoston helmikuussa 1999 antamalla päätöksellä liikunnan ja terveystiedon kaikille yhteisten opintojen laajuus nostettiin kahteen opintoviikkoon. Lisäksi tarkoituksena on sisällyttää työkykyä ylläpitävää toimintaa uudistettavien tutkintojen ammatillisiin opintoihin. Valtioneuvoston päätös koskee uudistuvia, 120 opintoviikon laajuisia tutkintoja. Päätöksen mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön asteittain

elokuun 1999 ja elokuun 2001 välisenä aikana. Toistaiseksi on uudistettu vasta neljä opetussuunnitelmaa. Näissä liikunta ja terveystieto on yhtenä kokonaisuutena, mutta tavoitteet ja keskeiset sisällöt on määritelty erikseen liikkunnalle ja terveystiedolle. Arviointi tapahtuu kokonaisuutena.

Muutosehdotus

Edellä todettujen tulkintaongelmien poistamiseksi sekä toisaalta liikunnan ja toisaalta terveystiedon osin erilaisten tavoitteiden ja sisältöjen erottamiseksi lukiolain 7 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että oppiaine liikunta ja terveystieto erotetaan kahdeksi eri oppiaineeksi. Molemmat oppiaineet mainittaisiin 7 §:n 2 momentissa erikseen. Liikunta luettaisiin taitoaineeksi, mutta se mainittaisiin säännökseen sisältyvässä luettelossa erikseen. Muutos tulisi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun laki olisi hyväksytty ja vahvistettu.

Kun liikunta ja terveystieto määriteltäisiin kahdeksi oppiaineeksi, tarkoituksena olisi samalla muuttaa myös opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia annettua asetusta, lukion tuntijaosta annettua valtioneuvoston päätöstä, aikuislukion tuntijaosta annettua opetusministeriön päätöstä sekä nuorille tarkoitettun lukiokoulutuksen opiskelijan arvioinnin perusteista annettua opetushallituksen päätöstä.

Perusopetuksen tapaan lukiossa terveystietoa olisi kelpoinen opettamaan sellainen lukion aineenopettajaksi kelpoinen henkilö, joka on suorittanut terveystieteissä aineenopettajakoulutukseen kuuluvat opettava aineen opinnot. Nykyisin näitä opintoja järjestetään Jyväskylän yliopistossa. Jos kysymyksessä olisi ainoa opetettava aine, tulisi opettajalla olla vähintään 55 opintoviikon laajuiset opinnot opetettavassa aineessa. Lisäksi terveystietoa olisi kelpoinen opettamaan sellainen henkilö, joka on kelpoinen opettamaan liikuntaa, biologiaa tai psykologiaa taikka mahdollisesti muuta asetuksessa mainittavaa terveystiedon opettamiseen valmiuksia antavaa ainetta ja joka toimii mainittujen aineiden opettajana uudistuksen voimaantullessa.

Tuntijakopäätöksessä mainitut liikunnan ja

terveystiedon pakollisten kurssien määrät, eli liikunnassa kaksi kurssia ja terveystiedossa yksi kurssi, pidettäisiin ennallaan. Muutoksena nykytilaan tarkoituksena olisi säätää, että lukiokoulutuksen järjestäjän tulisi tarjota syventävinä opintoina liikunnassa valittavaksi vähintään kolme kurssia ja terveystiedossa vähintään kaksi kurssia. Opiskelijoiden arvioinnin perusteita koskevaa päätöstä muutettaisiin siten, että liikunta ja terveystieto arvioidaisiin kahtena eri oppiaineena. Tarkoituksena olisi, että mainitut muutokset tulisivat voimaan samanaikaisesti lukiolain 7 §:n muutoksen kanssa.

Ammatillisen peruskoulutuksen yhteisten opintojen nimet on lainsäädännössä yhtenäistetty lukion oppiaineiden nimiä vastaaviksi. Tarkoituksena on ollut muun muassa helpottaa lukion ja ammatillisen koulutuksen välistä yhteistyötä ja aikaisempien opintojen hyväksilukemista. Kun liikunta ja terveystieto määritellään lukiossa erillisiksi oppiaineiksi, tulee myös ammatillisen peruskoulutuksen lainsäädäntöön ja alemman asteisiin normeihin tehdä vastaavat muutokset. Tämän perusteella ehdotetaan *ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momenttia ja 17 §:n 2 momenttia* muutettavaksi. Molemmat oppiaineet mainittaisiin säännöksissä erikseen. Liikunta luettaisiin taitoaineeksi, mutta se mainittaisiin 12 §:n 2 momenttiin sisältyvässä luettelossa erikseen.

Kun liikunta ja terveystieto määriteltäisiin kahdeksi oppiaineeksi, tarkoitus olisi samalla muuttaa myös opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettua asetusta, tutkintojen rakenteesta ja yhteisistä opinnoista annettua valtioneuvoston päätöstä sekä opetushallituksen uuden lainsäädännön nojalla vahvistamia opetussuunnitelmien perusteita. Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 14 §:ää muutettaisiin tutkinnon osalta siten, että terveystiedon opetusta olisi kelpoinen antamaan henkilö, joka on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon, jossa on vähintään 55 opintoviikon laajuiset tai niitä vastaavat opinnot yhdessä opetettavassa aineessa ja vähintään 35 opintoviikon laajuiset tai niitä vastaavat opinnot muissa opettavissa aineis-

sa. Lisäksi terveystiedon opetusta olisi kelpoinen antamaan sellainen henkilö, joka on suorittanut soveltuvan korkeakoulututkinnon. Tarkoituksena olisi lisäksi säätää, että henkilö, joka nykyisten säännösten mukaan on kelpoinen opettamaan liikuntaa ja terveystietoa, olisi edelleen kelpoinen opettamaan sekä liikuntaa että terveystietoa.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia opettajien eikä muun opetustoimen henkilöstön määrään ja tehtäviin. Muutokset työtehtävissä riippuvat kuitenkin koulutuksen järjestäjien päätöksistä. Uudistus edellyttää terveystiedon aineenopettajakoulutuksen lisäämistä sekä opettajien täydennyskoulutuksen järjestämistä.

Esityksillä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu virkamiestyönä opetusministeriössä.

Opetusministeriö on järjestänyt terveystiedon opetusta koskevista ehdotuksista neuvottelutilaisuuden. Ehdotuksista ovat antaneet lausunnon sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Opetushallitus, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes, Suomen Kuntaliitto, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta, Kotitalous-opettajien Liitot, Luokanopettajaliitto, Suomen Liikunnanopettajain Liitto, Suomen Terveystieteiden Liitto, Suomen Terveystieteiden Liitto, Suomen Terveystieteiden Liitto STHL sekä eräät muut tahot.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**perusopetuslain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 11 §:n 1 momentti seuraavasti:

11 §

Opetuksen sisältö

Perusopetuksen oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään, kaikille yhteisinä aineina äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, ympäristöoppia, terveystietoa, uskontoa tai elämänkatsomustietoa, historiaa, yhteiskuntaoppia, matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa, maantietoa, liikuntaa, musiikkia, kuvataidetta, käsityötä ja kotitaloutta. Opetus voi perustua, sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään, erilaajuisiin oppimääriin. Perusope-

tuksen järjestäjä voi 7 tai 8 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2000.

Ajankohdasta, jolloin terveystiedon opetus erillisenä oppiaineena aloitetaan, säädetään peruskoulun tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**lukiolain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

7 §

Opetuksen laajuus ja sisältö

Lukion oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, uskontoa tai elämäntietoa, liikuntaa ja muita taito- ja taideaineita sekä terveystietoa. Tässä momentissa mainituissa opinnoissa voi, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla määrätään, olla erilaajui-

sia oppimääriä. Taito- ja taideaineet sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen. Koulutuksen järjestäjä voi 4 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2000.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 12 ja 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (630/1998) 12 §:n 2 momentti ja 17 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 2 momentti laissa 1185/1998, seuraavasti:

12 §

Opetuksen laajuus ja sisältö

Tutkinto sisältää, sen mukaan kuin opetus-
suunnitelmassa määrätään, ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssä oppimista sekä ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä äidinkielen, toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, liikuntaa ja muita taito- ja taideaineiden opintoja, terveystietoa sekä opinto-ohjausta. Taito- ja taideaineiden opinnot sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat opintonsa. Koulutuksen järjestäjä voi 9 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

17 §

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettäviä opintoja täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Sen estämättä, mitä 12 §:ssä säädetään, oppisopimuskoulutukseen ei sisälly pakollisia liikunnan, muiden taito- ja taideaineiden eikä terveystiedon opintoja.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2000.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

1.

Laki**perusopetuslain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 11 §:n 1 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

11 §

11 §

*Opetuksen sisältö**Opetuksen sisältö*

Perusopetuksen oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään, kaikille yhteisinä aineina äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, ympäristöoppia, kansalaistaitoa, uskontoa tai elämäntutkimustietoa, historiaa, yhteiskuntaoppia, matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa, maantietoa, liikuntaa, musiikkia, kuvataidetta, käsityötä ja kotitaloutta. Opetus voi perustua, sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään, erilaajuisiin oppimääriin. Perusopetuksen järjestäjä voi 7 tai 8 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

Perusopetuksen oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään, kaikille yhteisinä aineina äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, ympäristöoppia, terveystietoa, uskontoa tai elämäntutkimustietoa, historiaa, yhteiskuntaoppia, matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa, maantietoa, liikuntaa, musiikkia, kuvataidetta, käsityötä ja kotitaloutta. Opetus voi perustua, sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään, erilaajuisiin oppimääriin. Perusopetuksen järjestäjä voi 7 tai 8 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2000.

Ajankohdasta, jolloin terveystiedon opetus erillisenä oppiaineena aloitetaan, säädetään peruskoulun tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

lukiolain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

Opetuksen laajuus

Lukion oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, uskontoa tai elämäntieteellistä tietoa, liikuntaa ja terveystietoa sekä taito- ja taideaineiden opintoja. Tässä momentissa mainituissa opinnoissa voi, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla määrätään, olla erilaajuisia oppimääriä. Taito- ja taideaineet sekä liikunta ja terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen. Koulutuksen järjestäjä voi 4 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

Lukion oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, uskontoa tai elämäntieteellistä tietoa, liikuntaa ja muita taito- ja taideaineita sekä terveystietoa. Tässä momentissa mainituissa opinnoissa voi, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla määrätään, olla erilaajuisia oppimääriä. Taito- ja taideaineet sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen. Koulutuksen järjestäjä voi 4 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 2000.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimen-
piteisiin.

3.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 12 ja 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (630/1998) 12 §:n 2 momentti ja 17 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 2 momentti laissa 1185/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

Opetuksen laajuus ja sisältö

Tutkinto sisältää, sen mukaan kuin opetussuunnitelmassa määrätään, ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssä oppimista sekä ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä äidinkielen, toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, liikuntaa ja terveystietoa, taito- ja taideaineiden opintoja sekä opinto-ohjausta. Liikunta ja terveystieto sekä taito- ja taideaineiden opinnot ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat opintonsa. Koulutuksen järjestäjä voi 9 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

Tutkinto sisältää, sen mukaan kuin opetussuunnitelmassa määrätään, ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssä oppimista sekä ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä äidinkielen, toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, liikuntaa ja muita taito- ja taideaineiden opintoja, terveystietoa sekä opinto-ohjausta. Taito- ja taideaineiden opinnot sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat opintonsa. Koulutuksen järjestäjä voi 9 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

17 §

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettäviä opintoja täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Sen estämättä, mitä

Oppisopimuskoulutuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettäviä opintoja täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Sen estämättä, mitä

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 §:ssä säädetään, oppisopimuskoulutukseen ei sisälly pakollisia liikunnan ja terveystiedon eikä taito- ja taideaineiden opintoja.

12 §:ssä säädetään, oppisopimuskoulutukseen ei sisälly pakollisia liikunnan, *muiden* taito- ja taideaineiden *eikä terveystiedon opintoja*.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2000.*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimen-
piteisiin.*
